

El dimoni a cada pas - Donald Ray Pollock

Encara que sovint repeteixo que el tema d'una novel·la no té cap importància, també és cert que sento un cert rebuig quan l'autor posa èmfasi en la violència, cosa que s'esdevé amb més freqüència cada temporada. Avui dia, els joves caníbals italians conviuen amb els fills d'*American Psycho*, les matances planificades de Jonathan Littell se solapen amb la violència nietzscheana de Chuk Palahniuk, i la sofisticació d'Alex i els seus *droogs* està més de moda que quan Anthony Burgess era viu. En el cinema es manté la fascinació per la violència afterpop de Quentin Tarantino sense que minvi l'interès per la truculència vintage de Sam Peckinpah. Ara bé, si el tractament és més important que el tema, una novel·la plena d'escenes de violència pot ser tan literària com una altra plena de diàlegs socràtics o de descripcions deliquescents.

Vaig abordar la lectura d'*El dimoni a cada pas*, de Donald Ray Pollock (Knockemstiff, Ohio, 1954), disposat a abandonar els prejudicis i a deixar-me dur per la lògica de la ficció. El que vaig trobar estava a l'altura de les expectatives. Pel que fa a maneres de morir, vaig trobar personatges escorxats, colpejats amb un martell a la templa, apunyalats amb un tornavís al coll, disparats al clatell, torturats amb claus fins a la mort, i també assassinats al llit; en l'apartat de suïcidis, la variació és menor, ja que un es penja i un altre es degolla a si mateix. Els mòbils són variats: guerra, sacrificis rituals, revenja, plaer... Però no tot són morts, en aquest llibre. El lector també hi troba cops de puny, *bullying*, sobredosi d'anticongelant, maltractament en el llit de mort, personatges omnívors com un que devora aranyes, o com aquell altre que es deleix pel pus contingut en els grans d'éssers humans, preferentment desconeguts. Com que en aquesta mena d'obres violència i sexe solen anar aparellats, potser val la pena oferir una breu llista de les particularitats que mostra *El dimoni a cada pas* en aquest darrer àmbit. Heus-les aquí: zoofília, exhibicionisme, nimfomania, pederàstia, violacions, sadisme, prostitució adolescent i esclavatge sexual, i encara potser me'n deixo alguna.

Ara bé, el llibre no és pas una successió arbitrària d'escenes fastigoses. Seria més precís definir-lo com una trama sòlida -i més aviat sòrdida- detallada amb generositat. Ens trobem en el que, d'una manera vaga i condescent, se sol anomenar "l'Amèrica profunda", en aquest cas a Ohio, i més en concret en un poble on no hi ha gaire res a fer a part d'asseure's a beure al porxo, fumar aspirines triturades o visitar el prostíbul. Els nois, se'ns informa en el primer capítol, "fan torns per clavar cops de

puny a un cérvol esbudellat que penja d'una biga". En l'apartat de violència simbòlica, podem afegir-hi la corrupció, la màfia i diverses formes d'engany.

Fanatisme religiós

L'acció té lloc des del moment que els soldats de la Segona Guerra Mundial tornen a casa fins que apareixen els primers hippies. Els protagonistes del llibre són lletjos, o pobres, o orfes, o retardats, o psicòpates, o tot alhora. En general trobem a faltar cultura mentre que hi sobra religió, entesa com una de les formes més esteses de superació d'adversitats, i també com una de les formes més perilloses del fanatisme. A *El dimoni a cada pas*, la religió és causa de mutilacions, estupres i homicidis.

A mesura que ens endinsem en la novel·la, ens adonem que hi ha tres grups de personatges. En primer lloc, una família desgraciada i mística, de la qual només sobreviu un nen turmentat. En segon lloc, una parella amb un component masculí que només s'excita torturant i assassinant els amants de la seva dona. I, *last but not least*, dos fanàtics religiosos –un paralític i un cretí- que volten pel país predicant i cometent delictes. El nen turmentat creix i acaba compartint casa amb la filla del cretí. El que tenen en comú la mare del nen turmentat i la dona del psicòpata és que havien treballat de cambres en el mateix local de carretera. Abans dels ajusticiaments finals, encara apareix un altre personatge, el reverend lúbric -especialitzat en menors-, que té un paper rellevant en el suïcidi d'un dels protagonistes. A l'últim, els personatges acaben trobant-se i eliminant-se els uns als altres com en un *spaghetti western*.

Però dèiem que el tema no té gaire importància. La pregunta que cal respondre és, més aviat, la següent: l'autor, sap escriure? Concretament una mica més: sap muntar escenes? sap crear diàlegs? sap organitzar una acumulació enriquidora de punts de vista? sap connectar les accions de manera que sorprenguin però no suscitin incredulitat? La resposta a totes aquestes preguntes és que sí. D'altra banda, l'estil tallant de Ray Pollock elimina la possibilitat d'alentiments. No hi ha reflexions, les descripcions són mínimes, els fets s'encavalquen amb una cadència que no deixa un respir al lector. A *El dimoni a cada pas* tot és sec, contundent, enèrgic.

Més preguntes: hi ha tesi? ¿podem trobar-hi un missatge, una condemna, una crítica, una aproximació psicològica o social? Doncs no. Ray Pollock es limita a relatar uns fets que són prou eloqüents en si mateixos. Naturalment, és possible extreure'n lliçons sobre l'educació, la soledat, la família, la misèria o el fanatisme, però no en trobarem cap d'explícita. De fet, podem entendre l'ús de la violència com una

especialització dins la ficció -com un dels subgèneres possibles. En moltes obres no hi trobarem cap psicòpata, cap pederasta, cap assassí, tot i que la realitat els prodiga. Donald Ray Pollock ens mostra una vessant del món tan versemblant i específica com la que trobem en una comèdia romàntica, en un thriller polític, en uns dibuixos de Walt Disney.

Un autor tardà

Abans d'acabar volia recordar un personatge secundari però significatiu que només apareix en un parell d'ocasions. Em refereixo a Hank Bell, empleat de gasolinera. En el capítol 8 és un jove que viu en una caravana i que se sent diferent dels altres joves del poble, que “tot el que desitjaven era un cotxe que correués molt i una noia amb un bon cul”. Segons Hank Bell, “en certa manera, tenia els seus avantatges viure només amb aquelles expectatives”. El seu somni és visitar Cincinnati, una ciutat de la qual només el separen cent cinquanta quilòmetres. “Algun dia, ben aviat, hi aniria per veure una sessió doble de beisbol. La seva idea era comprar una entrada amb un bon seient, beure cervesa i inflar-se de frankfurts”. El programa es completaria amb una prostituta “que el tractés com Déu mana”.

Dues-cents pàgines i uns quants anys més tard, Hank Bell torna a aparèixer a la mateixa gasolinera, “una mica més vell i una mica mésa desmillorat”. Encara no ha sortit del poble. En les últimes línies del capítol, pregunta a un viatger: “Has estat mai a Cincinnati?”. “Encara no, però n'he sentit dir meravelles”.

La biografia de Donald Ray Pollock és de les que fan les delícies dels redactors de solapes. Va néixer i va créixer en un poble fantasma d'Ohio, va deixar l'institut per treballar en una planta d'envasament de carn i més tard es va estar trenta-dos anys com a peó en una fàbrica de paper a Chillicotte, Ohio, on encara viu. Als cinquanta anys es va apuntar als cursos d'escriptura creativa de la Universitat d'Ohio, i poc després publicava el recull de contes *Knockemstiff*, que va tenir una rebuda excel·lent. En els últims anys ha publicat textos en llocs tan exclusius com *The New York Times* o *Granta*. La novel·la *El dimoni a cada pas* és el seu segon i de moment últim llibre. Només ens resta repetir –i subscriure- les paraules del crític de *The Washington Post*: “Et pot repugnar, et poc molestar, gairebé segur que t'horroritzarà, però el llegiràs fins al final”.